

بینمای و سترن

احسان خوشبخت

روزنه

سرشناسه:	خوشبخت، احسان، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور:	سینمای وسترن/احسان خوشبخت.
مشخصات نشر:	تهران: روزنه کار، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری:	۲۳۲ ص.: مصور.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۶۷۲۸-۱۲-۷
وضعیت فهرست نویسی:	فیفا
موضوع:	فیلم‌های وسترن -- ایالات متحده -- تاریخ و نقد
رده بندی کنگره:	۱۳۹۳ خ ۹/۵ و ۹۹۵/۹ PN
رده بندی دیسی:	۷۹۱/۴۳۶۲۷۸
شماره ثبت کتابخانه ملی:	۳۴۵۷۱۲۰

روزنه

سینمای وسترن

نویسنده: احسان خوشبخت

ناشر: روزنه کار

طرح جلد و انتخاب عکس‌ها: عزیز ساعتی

صفحه آرایی و اجرا: سیامک متوسل‌الحق

روی جلد: جویندگان . نقاشی رنگ و روغن اثر Robert E. McGinnis

شمارگان: ۱۲۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ، بهار ۱۳۹۳

چاپخانه: دهکده

• حق چاپ محفوظ است.

تهران، خیابان استاد مطهری، خیابان فجر، خیابان شهید نظری، شماره ۵۲ تلفن: ۸۸۸۲۸۲۰۹

www.rowzanehkar.ir , rowzane.pub@gmail.com

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۷۲۸-۱۲-۷ ISBN: 978-964-6728-12-7

به جز موسیقی جاز و رست، یگانه تاشِ اصیل هنری خلق شده در ایالات متحده آمریکاست، که موضوع آلم‌های ساخته شده در آن کمابیش دربارهٔ چگونگی ساخته شدن خودِ این «ایالات متحده» است. اما بیش‌تر فیلم‌های برجستهٔ این ژانر سینمایی از سطحِ تاشِی فراتر رفته و احساساتی مشترک را بین تماشاگرانی از هر جای دنیا نشانه می‌روند. برای همین است که وسترن جهانی‌ترین ژانرها هم هست.

چرا وسترن؟ آنتونی مان، هنرمند بزرگی که وسترن را می‌ساخت در جواب این سوال می‌گوید: «فکر می‌کنم دلیل محبوبیت وسترن در آدام عملی است که در مناظر طبیعی و در خلق هیجان به آدم‌ها می‌دهد. رمی‌دوم است که هر کاری که بخواهید می‌توانید با آن انجام دهید. کیفیت بالای طلای دارد. هر جور شخصیتی که بخواهید در آن هست؛ خشونت، گستره‌ای از تمام احساسات، لذت تجربه‌های ناکرده و بیرون از استودیو، همه در آن وجود دارند. وسترن افسانه است و افسانه بهترین شکل سینما را می‌سازد. چیزی است که تخیل را به شور می‌آورد. وسترن آدم را از قواعد دست‌وپاگیر رها می‌کند.

وسترن حالا در جریان نیست، اما روحی است که نوعی از آزادی و تحرک را در خود دارد و برای همیشه در ذهن بیننده ماندگار می‌شود. کاری که وسترن انجام می‌دهد، رها کردن شماسست. در دشت‌ها پیش می‌روید، می‌توانید آسمان‌های دل‌انگیز را در تسخیر داشته باشید، می‌توانید مخاطبتان را رها کنید. آن‌ها را به جاهایی که خوابشان را هم نمی‌بینند ببرید. و از همه مهم‌تر، وسترن شخصیت‌هایی را ارائه می‌کند که می‌توانند کمی بدوی باشند، همچون زنانی‌ها باشند، مثل ادیپ یا آنتیگون.»

در این جا، عنوان یک شیفته سینمای ژانری در مقابل سینمای کارگردان قرار می‌گیرد. م. لاقه دیرینه‌ام به فیلم‌های وسترن را در سیری تاریخی و زیبایی‌شناسی پیگیری می‌کنم، اما سال‌ها و دهه‌ها فقط بهانه‌ای هستند برای بررسی مهم‌ترین خرگوش‌ها در سبک و مضامین وسترن در سال‌های محبوبیت این ژانر از سر قیاس بزرگ قطار (۱۹۰۳) تا جنگوی از بند رها شده (۲۰۱۲).

اساس این کتاب مقاله بسیار بلند است که در سال ۱۳۸۱ نوشته شد. بخش عمده‌ای از آن مقاله در آبان همان سال در ماهنامه سینمایی «فیلم» منتشر شد که فصل سوم و چهارم و تا حدود فصل اول این کتاب را تشکیل می‌دهند. درباره فصل اول، که تاریخچه ژانر است، گفت «تا حدودی»، چون بخش عمده‌ای از آن متن، اگر نه همه‌اش، برای این کتاب بازنویسی شده، به دقت مورد تجدیدنظر قرار گرفته و به روز شده است. بزرگ‌ترین خلغ من در متن سال ۱۳۸۱ فقدان یک دیدگاه اساسی و منسجم درباره ژانر سینمایی وسترن را به یک واقعه‌نگاری مملو از اسم و بدون هیچ مقصد و هدف خاصی تبدیل کرده بود. در این جا برای جلوگیری از تکرار آن اشتباه بیش‌تر انرژی‌ام معطوف به آوردن دیدگاهی تازه، در ارتباط با وسترن و مدرنیسم، به این فصل مهم از کتاب شده است.

فصل دوم این کتاب، درباره کارگردانانِ مهم ژانر، در اصل برای ماهنامه سینمایی «۲۴» و برای شماره ویژه فروردین ۱۳۹۰ آن مجله نوشته شد، اما در رجوع دوباره‌ام به آن دیدم که بیشتر متن در واقع بریده‌های پرونده و سترن ده سال پیش «فیلم» بوده‌اند، بنابراین آن‌چه این‌جا خواهید دید هم تقریباً از آن نوشته شده است.

در فصل سوم ستاره‌های بزرگ و سترن معرفی شده‌اند و در فصل چهارم اخیر، یک فرهنگ از عناصر و سترن گردآوری شده است که حاصل تماشای صد سال سترن در طول ۱۵ سال گذشته است. من هم مثل بسیاری از هم‌نسلانم، به سبب تک‌لوژی دیجیتال این شانس را پیدا کرده‌ام تا تاریخ و سترن را به عنوان سبکی یک‌پارچه مرور کنم. بسیاری از فیلم‌های مورد اشاره در کتاب در این سال‌ها با صوت DVD یا Bluray منتشر شده‌اند، بنابراین تاریخ ژانر زنده‌تر از هر زمانی در بهترین شرایط در دسترس علاقه‌مندان آن قرار دارد.

آیا دگرگون شدن نیازهای انسان و تباریف زیستن در دهه دوم قرن بیست و یکم دگرگونی عمیق‌ترین نیازهای درسی، همچون قهرمان‌پروری اساطیری را نیز به همراه داشته است؟ آیا و سترن به عنوان یک نظام تولید، توزیع و دریافت خاص سینمایی که مدت‌هاست به تاریخ پیوسته می‌تواند در این زمان هنوز پاسخ‌گوی نیازهای تماشاگر باشد؟ آیا و سترن هنوز مهم‌ترین و واپسین بنای رومانتی‌سیزم سینمایی و بهانه‌ای برای طرح پرسش‌هایی اساسی درباره خشونت و قهرمانی در متن جامعه‌های اولیه است؟

کار این کتاب پاسخ به این سوال‌ها و تکاندن خاک و غبار از پیکر پیوسته، تنومند و کهنه ژانر و سترن است و سیری از ریشه‌های آن تا شاخه‌های متعدّدش که اعتلای هنر فیلم دینی تمام نشدنی به آن دارد.

احسان خوش‌بخت

در این کتاب

- فصل اول: تاریخچه ژانر وسترن (صفحه ۹ تا ۱۰۰)
- فصل دوم: کارگردانان وسترن (صفحه ۱۰۳ تا ۱۲۲)
- فصل سوم: وسترنهای بزرگ سینمای ناطق (صفحه ۱۲۳ تا ۱۶۰)
- فصل چهارم: فرهنگ عناصر سینمای وسترن (صفحه ۱۶۱ تا ۲۳۱)
- فهرست منابع: (صفحه ۲۳۱ تا ۲۳۲)